

Byla C-707/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. rugsėjo 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugsėjo 2 d.

Ieškovas:

K.S.

Atsakovas:

A.B.

NUTARTIS

Lodžė, 2019 m. rugsėjo 2 d.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Lodžės miesto centro apylinkės teismas) XIII komercinių bylų skyrius, kurį sudaro:

pirmininkas <...>

uždaramo teismo posėdyje

išnagrinėjęs <...>

bylą pagal **K.S.** ieškinį

A.B.

dėl prejudicinio klausimo:

nutaria:

1. Pagal 1957 m. kovo 25 d. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo <...> 267 straipsnio a punktą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su tokiu prejudiciniu klausimu:
 - a) Ar 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos <...> direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (OL L, 2009 10 7) 3 straipsnį reikia aiškinti taip, kad imdamasi „visų tinkamų priemonių“ kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad visiškas žalos atlyginimas, įskaitant įvykio padarinius, susijusius su būtinybe vilkti sugadintą nukentėjusio asmens transporto priemonę į kilmės valstybę ir transporto priemonių būtinu stovėjimu, pagal civilinės atsakomybės draudimą priklausytų draudiko atsakomybei?
 - b) [Jei] į pirmiau pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai – ar ši atsakomybė gali būti ribojama koku nors valstybių narių teisės aktuose nustatytu būdu?
2. Sustabdyti abiejų bylų nagrinėjimą pagal Civilinio proceso kodekso 177 straipsnio 1 dalies 3¹ punktą. (orig. p. 2)

PREJUDICINIS KLAUSIMAS 2019 M. RUGSĖJO 2 D. PATEIKTAS EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMUI

Pareigos reglamentuoti motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą <...> 2009/103/EB <...> apimtis

<...>

<...>

<...> (orig. p. 3)

II. Ginčo dalykas ir procesas pagrindinėje byloje

II.I 2017 m. sausio 23 d. ieškovas K.S. pateikė *Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia* <...> ieškinį prieš A.B., kad šis atlygintų sugadintos V. markės transporto priemonės vilkimo išlaidas, sudarančias 14 413,78 Lenkijos zlotų (PLN), su įstatymuose nustatyto dydžio delspinigiais, skaičiuojamais nuo 2015 m. balandžio 17 d., sugadintos transporto priemonės – puspriekabės – vilkimo išlaidas, sudarančias 14 113,78 PLN, su įstatymuose nustatyto dydžio delspinigiais, skaičiuojamais nuo 2015 m. balandžio 17 d., ir sugadintų transporto priemonių stovėjimo išlaidas, sudarančias 6 020 PLN, su įstatymuose nustatyto dydžio delspinigiais, skaičiuojamais nuo 2016 m. gegužės 18 d. Grįsdamas ieškinį K.S. nurodė, jog 2014 m.

spalio 30 d. K. (Latvija) vietovėje įvyko eismo įvykis, per kurį buvo sugadinta V. markės transporto priemonė ir puspriekabė. Šios transporto priemonės priklausė (**orig. p. 4**) ieškovui ir buvo registruotos Lenkijoje. Žalos kaltininko civilinę atsakomybę buvo apdraudęs atsakovas – A.B. Per įvykį transporto priemonės buvo sugadintos taip, kad negalėjo grįžti į nukentėjusio asmens įmonės buveinės valstybę.

Dėl to ieškovas patyrė 6 020 PLN sugadintų transporto priemonių stovėjimo išlaidas ir 32 860 PLN transporto priemonių transportavimo iš Latvijos į Lenkiją <...> išlaidų (16 600 PLN V. markės transporto priemonės transportavimo ir 16 260 PLN puspriekabės transportavimo išlaidos). Atsakovas prisiėmė atsakomybę už 2014 m. spalio 30 d. įvykį, bet išmokėjo tik 2 246,22 PLN kompensaciją kaip V. markės transporto priemonės vilkimo išlaidų atlyginimą ir 2 246,22 PLN kaip puspriekabės vilkimo išlaidų atlyginimą, bet atsisakė išmokėti 6 020 PLN kaip transporto priemonių stovėjimo išlaidų atlyginimą.

II.2 Atsakovas A.B. atsiliepime į ieškinį prašė atmesti visą ieškinį. Grįsdamas savo reikalavimą atsakovas nurodė, kad pagal Latvijos teisę, kuri taikoma draudiko atsakomybei, jis privalo atlyginti tik vilkimo Latvijos Respublikos teritorijoje išlaidas, o stovėjimo išlaidas atlygintų tik tuo atveju, jei jos būtų susijusios su nagrinėjama baudžiamąja ar kitokia byla.

III. Byloje taikytinų teisės nuostatų turinys

III.1 Europos Sąjungos teisė

2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos <...> direktyva 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo. <...>

(2) Motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimas (toliau – transporto priemonių draudimas) yra ypač svarbus Europos piliečiams, nepriklausomai nuo to, ar jie yra draudėjai, ar įvykio metu nukentėję asmenys. Jis taip pat labai svarbus draudimo įmonėms, nes sudaro didelę ne (**orig. p. 5**) gyvybės draudimo veiklos Bendrijoje dalį. Transporto priemonių draudimas taip pat daro įtaką laisvam asmenų ir transporto priemonių judėjimui. Todėl transporto priemonių draudimo vidaus rinkos stiprinimas ir konsolidavimas turėtų būti svarbiausias Bendrijos veiksmų finansinių paslaugų srityje tikslas.

(3) Kiekviena valstybė narė turėtų imtis visų tinkamų priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apdrausta transporto priemonių, kurių įprastinė buvimo vieta yra jos teritorijoje, valdytojų civilinė atsakomybė. Apdraustosios atsakomybės apimtis ir draudimo sąlygos turi būti nustatomos remiantis šiomis priemonėmis.

3 straipsnis

Pareiga apdrausti transporto priemonės

Kiekviena valstybė narė, laikydama 5 straipsnio, imasi visų tinkamų priemonių užtikrinti, kad būtų apdrausta transporto priemonių, kurių įprastinė buvimo vieta yra jos teritorijoje, valdytojų civilinė atsakomybė.

Apdraustosios atsakomybės apimtis ir draudimo sąlygos nustatomos remiantis pirmoje pastraipoje nurodytomis priemonėmis.

Kiekviena valstybė narė imasi visų tinkamų priemonių užtikrinti, kad draudimo sutartis taip pat užtikrintų apsaugą:

- a) pagal kitose valstybėse narėse galiojančius teisės aktus – tų valstybių teritorijoje patirtos žalos atveju;
- b) žalos, valstybės narės piliečių patirtų tiesioginėje kelionėje tarp dviejų teritorijų, kuriose galioja Sutartis, atveju, jeigu už teritoriją, per kurią vykstama, nėra atsakingo nacionalinio draudikų biuro; tokiu atveju patyrus žalą, draudimo užtikrinama apsauga yra užtikrinama pagal toje valstybėje narėje, kurios teritorijoje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, galiojančius nacionalinės teisės aktus dėl privalomojo draudimo.

Pirmoje pastraipoje nurodytas draudimas privalo suteikti draudimo apsaugą ir dėl žalos turtui, ir dėl žalos asmeniui.

5 straipsnis

Nukrypti nuo pareigos apdrausti transporto priemonės leidžiančios nuostatos (orig. p. 6)

1. Valstybės narės gali nukrypti nuo 3 straipsnio nuostatų dėl tam tikrų fizinių arba viešųjų ar privačių juridinių asmenų; atitinkama valstybė sudaro tokių asmenų sąrašą ir pateikia jį kitoms valstybėms narėms ir Komisijai.

Įtvirtindama tokias nukrypti leidžiančias nuostatas, valstybė narė imasi atitinkamų priemonių, užtikrinančių, kad būtų atlyginta už tokiems asmenims priklausančiomis transporto priemonėmis jos ir kitų valstybių narių teritorijoje sukeltą žalą.

Ši valstybė narė toje valstybėje, kurioje atsirado žala, paskiria instituciją ar įstaigą, atsakingą už žalos atlyginimą nukentėjusiosioms šalims pagal tos valstybės įstatymus tais atvejais, kai netaikomas 2 straipsnio a punktas.

Ji perduoda Komisijai nuo pareigos privalomai apsidrausti atleistų asmenų ir institucijų ar įstaigų, atsakingų už žalos atlyginimą, sąrašą.

Komisija šį sąrašą paskelbia.

2. Valstybės narės gali nukrypti nuo 3 straipsnio nuostatų dėl tam tikrų transporto priemonių rūšių arba tam tikrų transporto priemonių, turinčių specialų registracijos numerį; atitinkama valstybė narė sudaro tokių transporto priemonių rūšių bei tokių transporto priemonių sąrašą ir perduoda jį kitoms valstybėms narėms ir Komisijai.

Tokiu atveju valstybės narės užtikrina, kad pirmoje pastraipoje nurodytos transporto priemonės vertinamos taip pat, kaip transporto priemonės, kurių atžvilgiu neįvykdyta 3 straipsnyje numatyta pareiga apdrausti.

IV.1 Latvijos teisė

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums (Kelių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas)

28 straipsnis. Transporto priemonės arba jos likusių dalių evakuacijos išlaidas sudaro transporto priemonės arba jos likusių dalių evakuacijos iš eismo įvykio vietos iki savininko arba įgalioto valdytojo, kuris vairavo transporto priemonę eismo įvykio metu, gyvenamosios vietos Latvijos Respublikos teritorijoje išlaidos. Jeigu dėl (**orig. p. 7**) vykstančio baudžiamojo proceso ar dėl kitos priežasties transporto priemonė ar jos likusios dalys turi likti automobilių stovėjimo aikštelėje, žala apima taip pat transporto priemonės ar jos likusių dalių evakuacijos iki atitinkamos automobilių stovėjimo aikštelės išlaidas ir mokestį už stovėjimo paslaugą.

V. Priežasčių, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kilo abejonių dėl Europos Sąjungos atitinkamų teisės nuostatų ir ryšio tarp šių nuostatų ir nacionalinės teisės aktų, kurie nagrinėjami pagrindinėje byloje, aiškinimo išdėstymas

V.1 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamoje byloje kilo abejonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos <...> 2009/103/EB 3 straipsnio, kuris įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad motorinių transporto priemonių valdytojų civilinė atsakomybė būtų apdrausta, apimties. Ar jį reikia aiškinti taip, kad imdamasi „visų tinkamų priemonių“ kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad civilinės atsakomybės draudimas padengtų visą žalą, įskaitant sugadintos transporto priemonės vilkimo į kilmės valstybę išlaidas ir transporto priemonių stovėjimo išlaidas, ir ar Latvijos kelių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 28 straipsnis nepažeidžia 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos <...> 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo 3 straipsnio.

- V.2** Nagrinėjamu atveju taikytina teisė buvo nustatyta pagal 1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvenciją dėl eismo įvykiams taikytinos teisės, pagal kurią taikytina valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, vidaus teisė, taigi nagrinėjamu atveju – Latvijos Respublikos teisė. Tačiau, nepaisant to, kad sprendimas turi būti priimtas pagal Latvijos teisės aktus, svarbu atsižvelgti į atitinkamus Europos Sąjungos teisės aktus.
- V.3** Pagal 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnį iš valstybių narių (**orig. p. 8**) reikalaujama vidaus teisės sistemoje nustatyti bendrą pareigą drausti transporto priemonės. Tačiau šioje nuostatoje nepatikslinama, kokia apimtimi kiekviena valstybė narė turi užtikrinti motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą. 3 straipsnio [2 dalyje] tik nustatyta, kad apdraustosios atsakomybės apimtis ir draudimo sąlygos nustatomos remiantis pirmoje pastraipoje nurodytomis priemonėmis („tinkamomis priemonėmis“).
- V.4** Daugeliu atvejų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (žr. 2013 m. liepos 11 d. Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-409/11, www.curia.europa.eu) pažymima, kad aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus. Taigi, pabrėžiant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnio bendrąją formuluotę, valstybių narių pareigos apimtis turi būti aiškinama atsižvelgiant į nuostatos kontekstą bei tikslus.
- V.5** Aiškinimą sunkina ir abejones didina direktyvos 3 straipsnyje vartojama sąvoka „*stosowne środki*“ [tinkamos priemonės], kuri dėl bendros reikšmės gali būti aiškinama įvairiai. Be to, svarbi terminologija, vartojama direktyvos tekstuose, parengtuose valstybių narių kalbomis. Tekste anglų kalba nurodyta: „Each Member State must take all appropriate measures to ensure that civil liability in respect of the use of vehicles normally based in its territory is covered by insurance.“ Taigi atrodo, kad direktyvos versijoje anglų kalba vartojama gerokai siauresnė sąvoka: „all appropriate measures“. Direktyvos versijos prancūzų kalba 3 straipsnyje vartojama dar siauresnė sąvoka, nes nurodyta: „Chaque État membre prend toutes les mesures appropriées, sous réserve de l’application de l’article 5, pour que la responsabilité civile relative a la circulation des véhicules ayant leur stationnement habituel sur son territoire soit couverte par une assurance.“ Atrodo, kad prancūzų kalboje sąvoka „toutes les mesures appropriées“ rodo būtinybę numatyti, kokios priemonės bus tinkamos direktyvos tikslui pasiekti ir visiško atlyginimo principui įgyvendinti, o valstybė narė turi išnaudoti visas būtinas priemones. Lyginant su kitų kalbų tekstais, direktyvos tekste lenkų kalba¹ nurodymas veikti yra mažiausiai griežtas, o

¹ „Z zastrzeżeniem art. 5 każde państwo członkowskie podejmuje wszelkie stosowne środki w celu zapewnienia objęcia ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilną odnosząca się do ruchu pojazdów normalnie przebywających na jego terytorium“

Lenkijos teisėje draudimo įmonių atsakomybės apimtį išplečia (**orig. p. 9**) bendrosios kompetencijos teismų ir *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija.

- V.6** Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos <...> 2009/103/EB 2 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama reglamentavimo svarba, taip pat nurodoma, kad transporto priemonių draudimo vidaus rinkos stiprinimas ir konsolidavimas turėtų būti svarbiausias Bendrijos veiksmų tikslas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, valstybių narių vidaus normos turi užtikrinti nukentėjusiems eismo įvykiuose asmenims, kad jie būtų vertinami panašiai, nepriklausomai nuo to, kurioje Europos Sąjungos teritorijos vietoje įvyko eismo įvykis. Iš tiesų atrodo, kad Europos teisės aktų leidėjo ketinimas yra laisvo asmenų ir transporto priemonių judėjimo stiprinimas, o tai suponuotų tokį Sąjungos nuostatų aiškinimą, kuris įpareigotų valstybę narę reglamentuoti civilinės atsakomybės draudimą visa apimtimi, t. y. įskaitant nukentėjusio asmens patirtas transporto priemonės vilkimo į kilmės valstybę išlaidas.
- V.7** Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Lenkijos Respublikoje, pabrėžiama, kad draudėjas turi įvykdyti prievolę, susijusią su žalos atlyginimu, pagal visiško atlyginimo principą. Pagal Lenkijos jurisprudencijoje ir doktrinoje įtvirtintą požiūrį, nukentėjęs asmuo turi teisę prašyti draudiko kompensuoti visus dėl įvykio patirtus nuostolius, taip pat pelną, kurį jis būtų gavęs, jei įvykis nebūtų įvykęs.
- V.8** Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pabrėžia, kad pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos <...> 2009/103/EB 3 straipsnio [4 dalį] draudimas privalo suteikti draudimo apsaugą ir dėl žalos turtui, ir dėl žalos asmeniui. Nukentėjusio asmens patirtos transporto priemonių vilkimo ir būtino stovėjimo išlaidos neabejotinai yra turtinė žala, kuri atsirado dėl įvykio. Todėl atrodo, jog priežastinio ryšio prielaida nekelia abejonių. Šis ginčas susijęs tik su teisės nuostatų aiškinimu. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, darytina išvada, jog pažodinis Latvijos įstatymo 28 straipsnio aiškinimas <...> gali būti nesuderinamas su direktyvos 3 straipsnio [4 dalies] turiniu ir tikslu, nes gali nutikti taip, kad civilinės atsakomybės draudimas nesuteiks apsaugos dėl žalos turtui, atsiradusios per įvykį. Prieš pateikdamas prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas susipažino su prieinama informacija apie Latvijos teismų jurisprudenciją ir aiškinimą. Šiuo klausimu Latvijos teisingumo ministerijai buvo pateiktas prašymas suteikti informacijos dėl aiškinimo, buvo užsakyta 2019 m. birželio 7 d. eksperto <...> G. L. išvada, kuri patvirtino, kad Latvijos įstatymo 28 straipsnis yra aiškinamas siaurai <...>.
- V.9** Europos Parlamento ir Tarybos <...> direktyvos 2009/103/EB 5 straipsnis, į kurį įtrauktos kai kuriems fiziniams ir juridiniams asmenims nukrypti nuo pareigos apdrausti transporto priemonės leidžiančios nuostatos, taip pat

leidžia manyti, jog imdamasi „visų tinkamų priemonių“ valstybė narė turi užtikrinti, kad civilinės atsakomybės draudimas taip pat apimtų vilkimo į kilmės valstybę išlaidas ir būtino stovėjimo išlaidas. Tačiau net ir tokiomis aplinkybėmis valstybė narė turi imtis priemonių, užtikrinančių, kad būtų išmokama kompensacija už tokiems asmenims priklausančiomis transporto priemonėmis jos ir kitų valstybių narių teritorijoje padarytus bet kokius nuostolius arba žalą.

V.10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog toks Latvijos įstatymo 28 straipsnio aiškinimas, pagal kurį ribojama draudimo įmonės atsakomybė, gali būti nesuderinamas su Europos Parlamento ir Tarybos <...> direktyvos 2009/103/EB tikslais. Faktiškai tai reikštų, jog nukentėjęs asmuo, kurio buveinė yra kitoje valstybėje narėje, praranda galimybę, kad jam būtų atlyginta turtinė žala, susijusi su transporto priemonių vilkimo į savo buveinę ir būtino stovėjimo kitos valstybės narės teritorijoje išlaidomis. Pirmiau pateiktų klausimų įvertinimas yra prejudicinio pobūdžio ginče, kurį nagrinėja prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, ir nuo šio įvertinimo priklausys tolesnis bylos nagrinėjimas.